

OG VI MØDES SIKKERT ET STED

- ET KUNSTVÆRK AF ANDERS BONNESEN

UNDERVISNINGSMATERIALE
GRUNDSKOLENS UDSKOLING OG UNGDOMSUDDANNELSER

OM UNDERVISNINGS- MATERIALET

Undervisningsmaterialet er udviklet med støtte fra Hvidovre Kunstråd og udarbejdet af Ida Hindsgavl i samarbejde med kunstneren Anders Bonnesen. Materialet er udformet til værket *Og vi mødes sikkert et sted*, skabt af Anders Bonnesen til Kulturhus Risbjerggaard i 2022.

Undervisningsmaterialet er målrettet udskoling (7.-9. klasse), men kan også bruges til inspiration for andre klassetrin og uddannelsesinstitutioner. Det kan bruges, som det er eller som en del af et forløb om moderne kunst eller litteratur. I så fald kan øvelserne tilpasses elevernes niveau og forhåndsviden.

Undervisningsmaterialet er tiltænkt at bruges på stedet, hvor eleverne kan gå på opdagelse i værket og ikke mindst Kulturhuset gennem forskellige kreative og dialogbaserede øvelser. I kan også vælge at bruge nogle af øvelserne før eller efter besøget.

Afsæt ca. en time til halvanden. Medbring papir og blyanter til alle elever. Ved den sidste øvelse skal der bruges sakse og eventuelt limstifter samt tekst, som eleverne må klippe i.

Kontakt Kulturhus Risbjerggaard og aftal tidspunkt for besøget, så der er god plads til, at klassen kan arbejde med øvelserne. Mail kontaktrbjerggaard@hvidovre.dk

FORMÅL

Gennem samtaler og øvelser skal eleverne undersøge værket *Og vi mødes sikkert et sted*. Det dialogbaserede undervisningsmateriale tager afsæt i elevernes oplevelse af værket, hvorved der skabes grobund for samtaler og analyse. Ved hjælp af små værknære øvelser åbnes der op for værket samt for særlige tematikker knyttet hertil. Øvelserne giver alle eleverne mulighed for at deltage, ligesom de bidrager til engagement og flerstemmighed.

Med god tid til den æstetiske oplevelse vil eleverne blive klogere på værkets indhold såvel som det visuelle udtryk. Eleverne får undervejs brugt deres evner inden for værk- og tekstanalyse samt afprøvet forskellige kunstneriske praksisser. Gennem diskussion og samtale får eleverne mulighed for at skærpe deres evner inden for argumentation og refleksion samt at relatere kunsten til deres egen virkelighed.

Gennem undervisningsmaterialet introduceres eleverne til værket på egne præmisser. Derfor lægges der ikke op til, at de forinden får en masse information og baggrundsviden om værket eller kunstneren. I stedet opfordres de til at bruge deres sanser og umiddelbare oplevelse som udgangspunkt for at analysere, hvad de ser. Undervejs får de information og fakta om værket, der underbygger og udfordrer deres forståelse og analyse.

UNDERVISNINGSMATERIALET BESTÅR AF

- Introduktion til værket
- Lærervejledning med øvelser

OM VÆRKET

Og vi mødes sikkert et sted er skabt af billedkunstner Anders Bonnesen til Kulturhus Risbjerggaard i Hvidovre, der åbnede i 2022. Værket er tilsyneladende tilfældigt spredt i belægningen både ude og inde. Om man er på parkeringspladsen, ved hovedindgangen, på første sal eller sågar i rengøringsrummet, kan man finde hvide striber fyldt med ord, der sammen udgør værket. I alt kan man finde 160 sætninger støbt i beton. 100 af dem kan findes i og omkring Kulturhuset og de resterende 60 vil blive placeret i resten af Hvidovre.

Anders Bonnesens værk tager afsæt i en kobling af ”sprog og trafik”, hvor kulturhuset i sig selv kan virke som en lille by med bebyggelser, veje og en rundkørsel i midten. De vilkårlige, hvide vejstriber udgør her det bærende visuelle element i hans projekt. Men det er ikke kun husets grundplan, der er udgangspunkt for værket, for striberne er ikke bare hvide, men fyldt med ord – som var det papirstrimler klippet ud af bøger.

Ordene, eller rettere sætningerne, kommer fra F.P. Jac og Michael Strunges debutudgivelser *Munden brænder på huden* og *Livets hastighed*, som udkom i 1978. De to store digtere trådte begge deres barnsben og ungdomsår i Hvidovre. Anders Bonnesens værk er således en hyldest til to af byens egne digterbørn, der satte stemmer til en hel generation. Der er dog ikke tale om ophøjede buster på piedestaler, i stedet bliver det forfatterens ord, der udgør værkets materiale.

Selvom værket kan virke kaotisk og usammenhængende, er der tale om en meget stringent leg med de to digtsamlinger. Fra de to bøger har Anders Bonnesen udelukkende udvalgt digtlinjer, som er, eller indeholder, helsætninger. Derudover er der fokus på vers, der rummer et *vi* eller et implicit *vi* med få undtagelser, hvor der fokuseres på ydre fænomener. Værket italesætter på den måde et fællesskab, der knytter sig til kulturhusets sociale funktion, men også fællesskabet blandt de to digtere, to elskende, en generation eller os alle sammen.

Placeringen af striberne er udført med inspiration fra dadaisten Tristan Tzara, der i begyndelsen af 1900-tallet klippede sætninger ud af avisen, lod dem drysse mod jorden og sammensatte digte ud fra dette tilfældighedsprincip. Derfor bliver de to forfatters ord blandet på kryds og tværs, når man bevæger sig rundt. Derudover vil man, afhængigt af ens bevægelsesmønster, sammensætte nye digte, hver gang man færdes i eller omkring huset.

Anders Bonnesen har anvendt en algoritme til at fordele sætningerne i henhold til deres placering, men også med de nævnte regler for udvælgelsen af vers fra de to bøger. På den måde bliver det ikke hans egen personlige smag eller præferencer, der afgør værkets udformning. Fokus forbliver på fællesskabet. Selve værkets titel *Og vi mødes sikkert et sted* er slet og ret den første sætning i Jacs bog udvalgt ud fra samme metode.

men stjernerne er også sole

vinden blæser ikke i nat

vi er luftens renhed

vi danner harmoniske kontraster

OM F.P. JAC OG MICHAEL STRUNGE

To af nyere tids absolut væsentligste danske digtere, F.P. Jac (1955-2008) og Michael Strunge (1958-1986), var begge fra Hvidovre. Deres første møder fandt dog ikke sted i Hvidovre, men inde i København. De mødtes gennem Poul Borum (redaktør på tidsskriftet Hvedekorn og rektor for Forfatterskolen) og udviklede et nært venskab og samarbejde. De debuterer begge i 1978, Strunge med *Livets hastighed* og Jac med *Munden brænder på huden*.

Da bøgerne udkom, boede de begge i Hvidovre og deres venskab og samarbejde var på deres højeste. Strunges debut indeholder sågar et digt tilegnet Jac, mens Jac året efter tilegner et digt til Strunge i sin samling *Jeg er fandme til*.

OM ANDERS BONNESEN

Anders Bonnesen er født i 1976 og uddannet billedhugger fra hhv. Det Jyske Kunstakademi og Det Kongelige Danske Kunstakademi, hvorfra han dimitterede i 2005. Bonnesens skulpturer kan ses som nytænkninger af, hvad skulptur er og kan være i dag. Hans værker involverer ofte sprog og litteratur, og han har flere gange beskæftiget sig med netop de visuelle koder, som regulerer det offentlige rum. Fx de skilte og piktogrammer, som vi lader os styre gennem trafikken ved, som typisk gør brug af en utvetydig kommunikation og som udøver en vis magt over os. Bonnesen er generelt optaget af at udfordre de gængse magtsymboler, som det offentlige rum er fyldt med og i sine værker arbejder han tilbagevendende med et tvetydig visuelt sprog, der kan destabilisere en fastlåst autoritet eller få os til at overveje magtens sprog for at frisætte fantasien og ofte er resultaterne humoristiske og overraskende i deres omvendte logikker.

LÆRERVEJLEDNING

INTRODUKTION

Forklar eleverne, hvad de skal lave i løbet af den næste time: De skal undersøge et kunstværk, som er spredt udover området og de skal lave forskellige kreative øvelser undervejs.

Giv eleverne en kort introduktion til kunstværket uden at forære al information væk. Fortæl at værket er skabt særligt til Kulturhus Risbjerggaard af kunstner Anders Bonnesen. Resten bliver fyldt på undervejs, mens eleverne selv opdager forskellige sammenhænge.

sprængt er alle de logiske rammer

lyset danner skygger

i rummet er en dør

nu er vi kommet til verden

vi er den nye skaberkraft

FÆLLESDIGTNING

Gå ind ad hovedindgangen i glasfacaden. Gå til venstre mod hjørnet ved restauranten, hvor en del af værket kan findes. Bed eleverne stille sig i en kreds omkring teksten på gulvet og del papir og blyanter ud.

ØVELSE: Lad eleverne se på værket i stilhed og fortæl, at de skal skrive det første ord de kommer til at tænke på (fortæl dem eventuelt, at de ikke må skrive de ord, som de kan se).

Når de har skrevet et ord ned, rækkes sedlen videre til personen til venstre. På den seddel de har modtaget fra højre, skal de nu skrive endnu et ord under det, som allerede står der. Når det er gjort, rækkes sedlen igen mod venstre. Eleven modtager nu en seddel med to ord. Endnu engang skriver de ét ord, som de kommer til at tænke på, når de ser på værket. Når det er gjort, rækkes sedlen en sidste gang mod venstre. Hver elev skal nu gerne stå med en seddel i hånden, hvorpå der står tre ord, som andre elever har skrevet.

Fortæl dem at de sammen har skabt et automatdigt. En teknik som surrealister og dadaister benyttede sig af i begyndelsen af 1900-tallet.

Hver elev læser deres ord op på tur.

OPSAMLING: Spørg dem, om der var noget, de bemærkede, da fællesdigtet blev læst op. Var der ord, der gik igen, modsætninger eller noget helt tredje?

Optag elevens udsagn til videre undersøgelse. Lægger de mærke til værkets udtryk og materiale? Lægger de mere mærke til ordene? Spørg ind til deres oplevelser og byg på med baggrundsviden – fortæl bl.a. at sætningerne er taget fra F.P. Jac og Michael Strunges debuter.

FORMÅL: Med fællesdigtet starter undersøgelsen af værket som en leg, og alle elever kommer på banen hurtigt. Oplæsningen understøtter et flerstemmigt rum, hvor eleverne ved at lytte til hinandens oplevelser kan gå i dialog med hinanden og værket.

TILPASNING: Du kan eventuelt bestemme, at de skal skrive et ord med samme begyndelsesbogstav (har man modtaget en seddel, hvorpå der står "rodet", skal eleven derfor skrive et ord, der begynder med "r", fx rått eller rytmisk). Det forhindrer eleverne i at skrive det samme ord tre gange og udfordrer dem en anelse mere.

FIND ET DIGT

Forklar at værket består af 160 dele, og at der findes 100 sætninger både i og omkring kulturhuset. Der er ikke nogen start eller slutning – det er op til beskueren at skabe en sammenhæng i ordene. Eleverne skal nu gå på opdagelse og finde deres eget digt.

ØVELSE: Eleverne skal i grupper, eller to og to, gå på jagt i og omkring kulturhuset for at finde de forskellige sætninger, der er indlejret i gulvet/jorden. Husk at forklare dem, at man ikke kan finde dem alle sammen, og der er steder, de ikke må gå ind (f.eks. kontorer o.l.). Derudover er ruten ikke vigtig. De kan gå derhen, hvor de har lyst.

Hver gang de kommer til et stykke tekst, læser de den højt for hinanden. En fra gruppen skriver ned.

Aftal et mødested og lad dem gå rundt i ca. 7 minutter.

OPSAMLING: Bed eleverne om at læse deres digte højt. Hvis der ikke er tid til at høre alle, kan grupperne også læse højt for hinanden.

Undersøg teksterne i fællesskab. Hvad synes de om de digte, de har fundet frem til? Hvad handler de om? Giver det mening? Har det betydning, hvilken rækkefølge man læser sætningerne i? Hvem taler? Hvem taler de til?

Opdager de et *vi* i tekstbidderne? Drej samtalen hen på tematikken om fællesskaber. Forklar Anders Bonnesens regel om at fokusere på sætninger, der indeholder pronominer som *os*, *vor*, *vi*, *alle* osv. Hvorfor tror de, han har valgt det?

Er der tid, kan I tale om, hvad et fællesskab er, og hvad der udgør et fællesskab. I kan også komme ind på, hvilket fællesskab kulturhuset skal rumme.

FORMÅL: At lade eleverne gå på opdagelse på egen hånd giver dem mulighed for at skabe sig et indtryk af værkets omfang, såvel som selve området og kulturhuset. Ved at skrive ned og læse højt kommer eleverne til at forholde sig til værkets indhold og udtryk, så de ikke bare fokuserer på at finde så mange sætninger som muligt.

TILPASNING: Denne øvelse kan også laves i fællesskab, hvis det vurderes at passe bedre til klassen. I kan gå en rute sammen og skiftes til læse højt.

Du kan også bede dem udvælge deres yndlingssætning eller yndlingsord blandt dem, de har skrevet ned. Lad dem argumentere i grupperne for deres valg.

VÆRKETS MATERIALER

Eleverne har netop forholdt sig til ordene i værket og skal nu rette fokus mod materialer og placeringer. Det kan være svært at tage hul på at analysere kunst, hvor man ikke kan bruge de umiddelbare værktøjer fra klassisk billedanalyse, som fx forgrund/baggrund, kropssprog eller symboler. Men måske har de allerede taget hul på snakken ved den første øvelse.

ØVELSE: Spørg ind til, hvad de tror, værket er lavet af. Giv dem gerne lov til at røre. Hvad er det for en skrifttype, og hvor læser man normalt den font? Forklar herefter, at de nu skal forestille sig et helt andet udtryk.

Eleverne skal være sammen i grupper eller to og to. De skal diskutere, hvordan de 100 sætninger ellers kunne have været udformet og forklare, hvilken betydning det ville have for oplevelsen af værket.

Hvis det er svært, kan du hjælpe dem på vej: Hvad hvis ordene havde hængt fra loftet? Hvad hvis de havde været malet på væggen som graffiti? Hvad hvis de havde været en lysprojektion? Hvad hvis de havde været skrevet med lyserødt? Hvad hvis de havde stået med comic sans? Hvad hvis værket ikke havde spredt sig ud over området, men stået på en lang række?

OPSAMLING: Lad eleverne præsentere deres bud for hinanden. Hvis der ikke er tid til at høre alle, kan et par af grupper fortælle. Lad de andre elever stille spørgsmål og forklare, hvilken oplevelse de ville have, hvis de så det pågældende værk.

Fortæl om Tristan Tzaras tilfældighedsprincip som inspirationen til værket og forklar idéen med algoritmen, som har bestemt både sætningerne og placeringen af dem. Hvad tænker de, at det har betydet for værkets udtryk?

FORMÅL: Ved at lade eleverne forestille sig alternative udtryk kommer de til at forholde sig til værkets konkrete visuelle kvaliteter. Øvelsen lægger op til at diskutere materialets betydning for vores tolkning af teksten.

TILPASNING: Har I tid kan øvelsen også laves individuelt, hvor hver elev i stedet skal tegne et eksempel på, hvordan værket kunne se ud med andre materialer eller placeringer.

I kan også starte en diskussion om, hvilken type kunst der er tale om, når kunstneren fx ikke selv har støbt værket eller bestemt placeringen, men blot udtænkt idéen.

KLIP ET DIGT

Efter at eleverne har fået kendskab til Anders Bonnesens kunstneriske praksis i forbindelse med udformningen af værket, skal de nu selv prøve kræfter med at skabe et digt. Her kan bruges kopier af sider fra *Munden brænder på huden* og *Livets hastighed*, hvis eleverne skal arbejde med det samme materiale, men de kan også tage fat i dagens avis, reklamer eller sider fra gamle bøger.

ØVELSE: Med udgangspunkt i den valgte tekst skal hver elev klippe sætninger ud. Sætningerne kommer sammen til at udgøre et digt. Der kan sættes en ramme på et bestemt antal, men det kan også være op til dem selv at afgøre, hvor langt deres digt skal være.

Eleverne skal nu finde på et system, som sætningerne skal ordnes efter. Det kan være tilfældighedsprincippet, men de kan også se, hvad der sker, hvis sætninger placeres efter længde, enderim, alfabetisk, på hovedet eller noget helt femte.

Fortæl dem, hvordan Anders Bonnesen fandt frem til titlen på hans værk. Bed eleverne finde på en titel til deres digte ved hjælp af det system, de vælger at følge.

Digtene kan laves direkte på gulvet, hvorefter I kan gå rundt og kigge på dem, men kan med fordel limes på et stykke papir. På den måde kan de også tages med hjem og udstilles.

OPSAMLING: Eleverne skal nu præsentere deres digte for hinanden. Hvis der er tid, kan de andre elever få lov til at gætte på, hvilket system der er udgangspunkt for digtet, ellers kan eleven selv fortælle om baggrunden.

FORMÅL: Med øvelsen får eleverne lov at afprøve den kunstneriske praksis i lille skala. Ved at bruge et system som udgangspunkt for kreativitet, kan alle elever være med og resultatet kan overraske! Ved at udvælge en særlig tekst som udgangspunkt for deres digte kan øvelsen tilpasses undervisningen og de temaer, klassen arbejder med.

TILPASNING: Øvelsen kan gøres væsentligt kortere, hvis den laves i grupper, hvor eleverne genbruger de sætninger, de fandt, da de gik på opdagelse i kulturhuset. I kan også vælge at lave øvelsen på skolen, efter besøget.

Øvelsen kan også være afsæt for en samtale om værkets stedsspecifikke kvalitet. *Og vi mødes sikkert et sted* er skabt netop til at være på dette sted, i en særlig by, omkring et kulturhus. Hvad har stedet af betydning for vores oplevelse af værket? Og hvor ville de placere deres digte, hvis de selv kunne bestemme?

Og vi

KULTURHUS
RISBJERGGAARD

Hvidovrevej 241
2650 Hvidovre

kontaktrisbjerggaard@hvidovre.dk

Foto af Anders Bonnesen af Ida Guldbæk Arentsen
Alle øvrige foto af Torben Petersen

Find undervisningsmaterialet på
[https://risbjerggaard.hvidovre.dk/
kunst-paa-kulturhus-risbjerggaard](https://risbjerggaard.hvidovre.dk/kunst-paa-kulturhus-risbjerggaard)